Maart 2021: overzicht van recente onderzoeken op thema's als globalisering, ontwikkelingssamenwerking en internationale samenwerking.

Volgorde op meest recent verschenen onderzoek:

1. Cordaid: Opinieonderzoek internationale gezondheid (februari 2021)
2. Cordaid: Opinieonderzoek ontwikkelingssamenwerking en migratie (februari 2021)
3. Trouw: De VVD-stemmer is milder over migratie dan de partij zelf (1 februari 2021)
4. London School of Economics: Has Covid-19 turned the Dutch into critics of globalisation (27 januari 2021)
5. I&O Research: Meerderheid kiezers noemt klimaat belangrijk voor stemkeuze (26 januari 2021)
6. I&O Research: Kiezers nu linkser en minder conservatief dan in 2019 (9 januari 2021)
7. Sociaal Cultureel Planbureau – Dealen met de grote wereld (21 december 2020)
8. Burgerperspectieven 2020 – Sociaal Cultureel Planbureau – Kwartaal 1, 2 en 4
9. Land van Helpers - Een manifest/initiatief van Cordaid en Oxfam voor een structurele verhoging van het hulpbudget.(juni 2020)

NB. Dit overzicht is een momentopname en niet allesomvattend. Er zullen ongetwijfeld nog de nodige vergelijkbare onderzoeken verschijnen de komende periode. Het is geen *one size fits all*: voor de ene organisatie is het ene onderzoek interessanter etc.

Voor vragen en/of opmerkingen: Peter Schouten, communicatie Partos, peter@partos.nl

1. Cordaid: Opinieonderzoek internationale gezondheid (februari 2021)

P.	Tekst	Opmerking / toelichting
6	Allereerst is ruim twee derde (68%) van Nederland van mening dat we pas veilig zijn als de pandemie in ieder land is verslagen.	Veiligheid is pas weer terug als covid-19 mondiaal is opgelost.
10	65% vindt het dan ook belangrijk dat we landen helpen die zelf te weinig middelen hebben om het virus te verslaan omdat het virus geen rekening houdt met landgrenzen.	Nederlanders vinden dat ook Nederland zelf moet helpen om andere landen te ondersteunen in hun strijd tegen covid-19.
11	Zo is bijna driekwart (71%) van mening dat covid-19 vaccins in een gelijk tempo en eerlijk over alle landen van de wereld verdeeld moeten worden.	Covid-19 vaccins moeten evenredig over de wereld worden verdeeld.
13	Daarnaast vindt zelfs 74% dat farmaceutische bedrijven kennis over het produceren van het vaccin vrij moeten delen, zodat bedrijven overal ter wereld kunnen beginnen met het produceren en verspreiden van het covid-19 vaccin.	Farmaceutische kennis over de vaccins moet mondiaal worden gedeeld.
13	Tevens vindt bijna de helft (48%) dat de schulden voor armere landen bevroren moeten worden om landen zo te helpen herstellen van de economische impact.	Armere landen moeten de mogelijkheid hebben tot economisch herstel, dit wil bijna de helft van de Nederlanders door middel van het bevriezen van de schuld.

2. Cordaid: Opinieonderzoek ontwikkelingssamenwerking en migratie (februari 2021)

P.	Tekst	Opmerking / toelichting
/	Zonder vooraf gegeven kennis over ontwikkelingssamenwerking en daarvoor beschikbare budget als percentage van het Bruto Nationaal Inkomen (BNI), wordt dit percentage door respondenten sterk overschat. De grootste groep (62%) denkt dat dit 5% of meer is. Ruim 29% van de respondenten denkt dat het beschikbare budget tussen 5-11% ligt. Ruim 19% denkt tussen de 20-50%, en bijna 8% denkt dat dit zelfs nog hoger ligt.	Het percentage budget voor ontwikkelingssamenwerking van het BNI wordt hoger geschat dan daadwerkelijk het geval is.
/	35% van de respondenten denkt dat Nederland méér dan 0,7% aan OS uitgeeft. 38% denkt dat dit precies 0,7% is. 45% van de achterban van PVV en FVD denkt dat dit meer is dan 0,7%.	Grootste deel van respondenten denkt dat Nederland meer of precies 0,7% van BNI uitgeeft aan ontwikkelingssamenwerking.
/	Op de vraag of Nederland zijn budget voor ontwikkelingssamenwerking moet verhogen, vindt 50% dat dit verhoogd moet worden naar 0,7% BNI of meer.	Budget voor ontwikkelingssamenwerking moet volgens Nederlanders worden verhoogd.
/	64% van de respondenten vindt ontwikkelingssamenwerking ‘enigszins belangrijk’ of ‘heel belangrijk’.	Grootste deel van respondenten vindt ontwikkelingssamenwerking enigszins of heel belangrijk.
/	Van de achterban van CDA, CU en D66 vindt 74% ontwikkelingssamenwerking belangrijk, en van de linkse partijen PvdA en GL is dat zelfs 82%.	Achterban van linkse partijen vinden ontwikkelingssamenwerking voornamelijk belangrijk.

3. Trouw: De VVD-stemmer is milder over migratie dan de partij zelf (1 februari 2021)
Uitwerking onderzoek Kieskompas is hier terug te vinden.

P.	Tekst	Opmerking / toelichting
/	De gespletenheid binnen de VVD is een van de meer opvallende uitkomsten. Nu blijkt dat een op de drie VVD-kiezers best meer mensen uit Griekenland had willen opnemen, terwijl de regeringspartij van premier Rutte op dit punt afgelopen jaar een harde streep trok.	1 op 3 VVD'ers had meer mensen uit Griekenland willen opnemen.
/	De VVD wilde alleen ter plaatse in Griekenland steun verlenen, terwijl vooral de coalitiepartijen D66 en ChristenUnie meer vluchtelingen hierheen wilden halen. De VVD eiste toen in ruil daarvoor dat dit aantal werd afgetrokken van het aantal erkende VN-vluchtelingen dat jaarlijks naar Nederland mag komen.	Handelen van de VVD blijkt dus niet volledig aan te sluiten bij wensen van de VVD-kiezers.
/	Zo is 29 procent het niet eens met de stelling dat opvang van asielzoekers vooral aan de Europese buitengrenzen moet plaatsvinden.	29% stelt dat opvang asielzoekers niet enkel aan EU-grenzen opgevangen moeten worden.
/	Een op de vier voelt niets voor de optie om de eigen grenzen te kunnen sluiten in het geval van een nieuwe migratiecrisis.	
/	Toch nog een op de vijf is het oneens met de stelling dat de huidige procedure asielzoekers teveel rechten biedt. In het verkiezingsprogramma wil de VVD onder meer de rechtsbijstand voor asielzoekers beknotten.	1/5 VVD-kiezers vindt niet dat de huidige procedure asielzoekers teveel rechten biedt.

/		Meer asielzoekers van Griekenland overnemen? - 44% eens - 39% oneens
/		Nederland moet meer asielzoekers overnemen als landen zoals Griekenland hierom vragen? EENS - GL 87% - D66 79% - PvdA 76% - PvdD 74% - CU 69%

4. London School of Economics: Has Covid-19 turned the Dutch into critics of globalisation (27 januari 2021)

P.	Tekst	Opmerking / toelichting
/	About two in five respondents agreed that globalisation has gone too far; and about one third disagreed with this view. However, a slight majority of our respondents agreed that more international governance is needed, and only about one quarter was opposed. The patterns were curiously similar across genders. Although the support for international governance was strongest among the young participants (under the age of 35), in all age groups a large plurality was in favour of more international governance.	⅖ respondenten gaven aan dat globalisering te ver is gegaan, maar een kleine meerderheid geeft aan dat internationale regering nodig is → vooral gesteund door de jongere respondenten.
/	Figure 1: Views of Dutch citizens on Covid-19 and the need for international governance 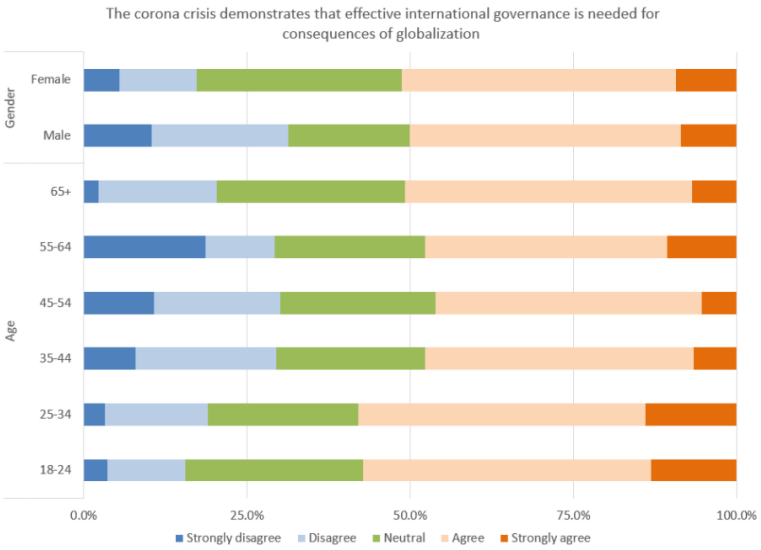 *Source:* Compiled by the authors based on Krouwel, A., Etienne, T., Kutiyski, Y., van Prooijen, J.W., Onderco, M., Zwaan, R. Verkoeijen, P., Amodio, D., Traast, I. and D. Schultner (2020). Kieskompas Survey Data: Public Opinion in the Netherlands during the COVID-19 Pandemic.	Tabel uitgewerkt met antwoorden op vraag 1.

/	https://www.trouw.nl/binnenland/de-coronacrisis-laat-zien-dat-globalisering-te-ver-is-gegaan-zegt-helft-ondervraagde-nederlanders~b6895e44/?utm_campaign=shared_earned&utm_medium=social&utm_source=whatsapp Trouw heeft het onderzoek van Onderco en Wagner verder uitgewerkt met bijbehorende diagrammen en quotes van Onderco en Wagner. Het is een bekend patroon: door zo'n schok is er minder vertrouwen in de internationale samenleving, en hebben mensen de neiging zich terug te trekken op eigen grond." Zo niet in Nederland, blijkt. Ondanks de spanningen en verwijten die heen en weer vliegen in deze pandemie, blijft de steun voor internationaal bestuur groot. Wagner: "We hebben in Nederland wat wij een rationele publieke opinie noemen, een overtuiging dat je je niet zomaar kunt terugtrekken, en een overtuiging dat grote problemen internationaal moeten worden opgelost". Onderco: "Die steun voor goed internationaal bestuur is groter dan we dachten". Er zijn wel onderlinge verschillen. Om te beginnen tussen generaties: van de Nederlanders boven de 45 jaar heeft de helft bedenkingen bij de globalisering, van de Nederlanders onder de 45 jaar is dat een kwart. Maar over het belang van internationaal bestuur, juist in een crisis als deze, zijn de generaties het eens.	Nederland heeft een rationele publieke opinie, de steun voor internationaal bestuur is groter dan gedacht werd, ondanks corona, waarbij in andere landen het vertrouwen krimpt.

5. I&O Research: Meerderheid kiezers noemt klimaat belangrijk voor stemkeuze (26 januari 2021)

Hele rapport is hier te vinden.

P.	Tekst	Opmerking / toelichting
4	Een groot deel van de Nederlanders maakt zich zorgen over de uitstoot van broeikasgassen en de effecten daarvan op klimaatverandering (69%).	69% maakt zich zorgen over uitstoot broeikasgassen.
7/15	In totaal vindt 92 procent dat overheden, waaronder Nederland, ervoor moeten zorgen dat ook grote vervuilende bedrijven zich aan de afspraken in het klimaatakkoord van Parijs houden. Onder alle kiezersgroepen vinden we hier brede steun voor. ***Figuur 7 - Vindt u dat een volgend kabinet, na de verkiezingen van maart 2021, meer, minder of ongeveer even veel moet doen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen? (In vergelijking met wat het kabinet-Rutte tot nu toe bekend heeft gemaakt om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen)*** Basis: N = 2.336 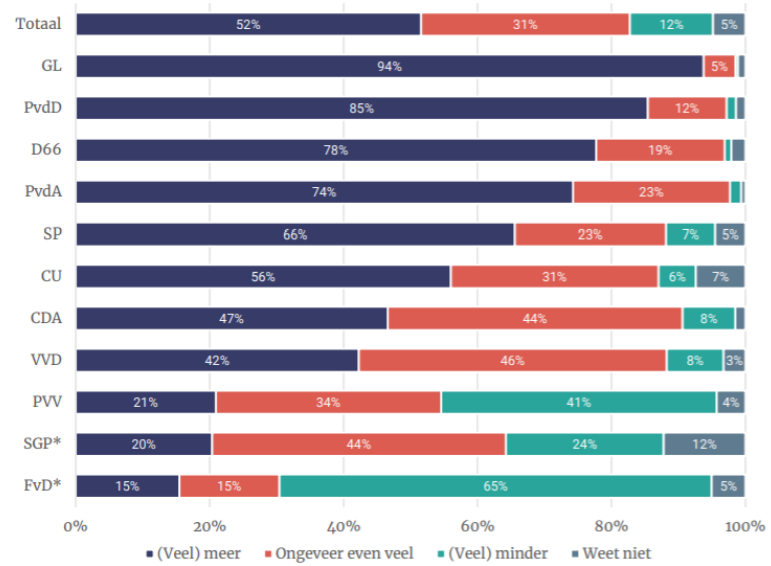 ** het aantal waarnemingen voor FvD is 49 en voor de SGP 45. Bij minder dan 50 waarnemingen spreken we van indicatieve percentages.*	

7	Bijna zeven van de tien Nederlanders vinden dat grote vervuilende bedrijven meer moeten doen dan ze nu al doen, om klimaatverandering tegen te gaan. Een even zo groot deel is het ermee eens dat de crisis een kans is voor een duurzame economie.	Crisis kans voor opbouwen duurzame energie.
10	De helft van de Nederlanders wil dat het volgende kabinet meer (32%) of veel meer (19%) doet aan de uitstoot van broeikasgassen dan het kabinet-Rutte III heeft gedaan.	Helft van Nederlandsers wil meer aanpak tegen de uitstoor van broeikasgassen.
13	Een meerderheid van de kiezers vindt het klimaat (zeer) belangrijk voor hun stemkeuze én maakt zich enige of veel zorgen over klimaatverandering (57%), terwijl slechts 4 procent van de kiezers het belangrijk vindt maar zich weinig of geen zorgen maken. De overige 39 procent vindt het klimaat niet (zo) belangrijk voor hun stemkeuze.	Klimaatstandpunt belangrijk voor stemkeuze (57%)

6. I&O Research: Kiezers nu linkser en minder conservatief dan in 2019 (9 januari 2021)

Hele rapport is hier te vinden.

P.	Tekst	Opmerking / toelichting
/	En in 2010 vonden nog bijna zes op tien kiezers dat op ontwikkelingssamenwerking mocht worden bezuinigd (wat in het eerste kabinet-Rutte ook gebeurde). Inmiddels vindt nog 34 procent dat hierop mag worden bezuinigd.	
30	In 2010 'leek Nederland zich als een oester te sluiten', zoals Arie Elshout het formuleerde. Nu, tien jaar later, lijkt de oester zich weer te openen. Nederlanders kijken weer met een open blik over de landsgrenzen. Nog steeds wil men niet te veel macht aan de EU geven, maar voor een Nexit is weinig steun. Kiezers vinden dat Nederland weer moet participeren in internationale vredesmissies en op ontwikkelingssamenwerking hoeft niet langer te worden bezuinigd.	
33	In 2010 vonden nog bijna zes op tien kiezers dat op ontwikkelingssamenwerking mocht worden bezuinigd (wat in het eerste kabinet-Rutte ook gebeurde). Inmiddels vindt nog 34 procent dat hierop mag worden bezuinigd en vindt ongeveer eenzelfde deel (37%) van niet. 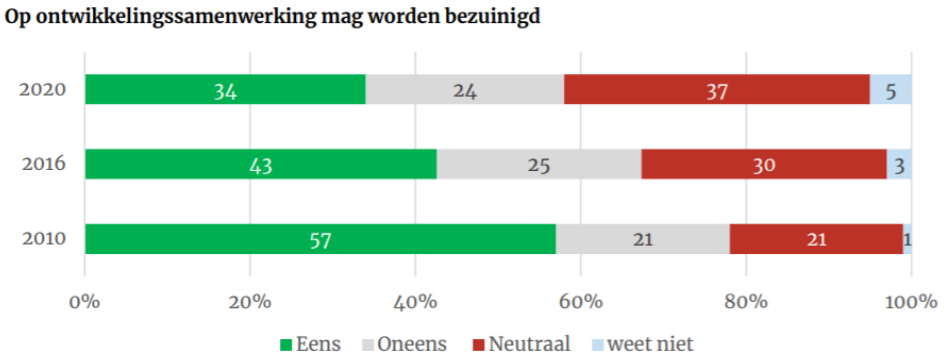 	De groep respondenten die vindt dat er bezuigingd mag worden op ontwikkelingssamenwerking is gekrompen. Van 57% (2010) naar 34% (2020).
33	Kiezers van de meeste partijen zijn hier anders over gaan denken. Alleen PVV-	Duiding van de 34% verdeeld over politieke

	kiezers vinden nog steeds in ruime meerderheid (79%) dat er minder geld naar ontwikkelingssamenwerking moet. FvD-kiezers nog iets meer: 88 procent. 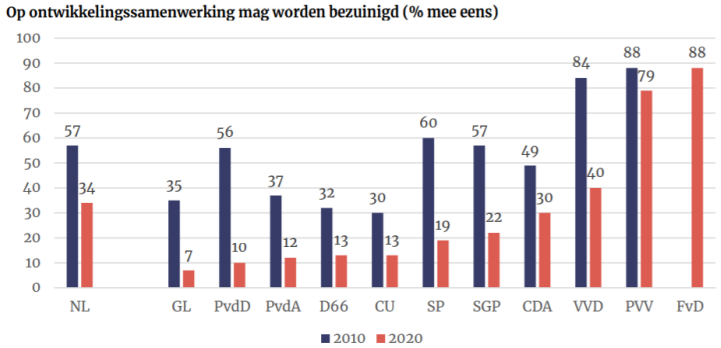 	partijen.

7. Sociaal Cultureel Planbureau – Dealen met de grote wereld (21 december 2020)

P.	Tekst	Opmerking/ toelichting
13	Wat de publieke opinie betreft, is de veronderstelling dat die door de coronacrisis een stuk negatiever is geworden over globalisering, in ieder geval over open grenzen. *The covid pandemic was the next nail in the coffin. Globalization and international travel became associated with an immediate and very visible threat – serious illness and death. Globalization is no longer an abstraction to most of the world's population. It carries negative connotations as a vehicle for the transmission of a serious and potentially fatal disease, and the economic chaos associated with it, in virtually every country. (Kobrin 2020: 4)*	Hypothese over globalisering n.a.v. coronacrisis. Verwachting is een negatiever beeld over globalisering dan voor corona.
13/14	In april dit jaar waren Nederlanders over de hele linie uitzonderlijk positief over globalisering, met als grote uitzondering hun economische verwachtingen (Dekker et al. 2020). Het kan zijn dat de meningen over globalisering door een algeheel positieve stemming zijn beïnvloed, maar het is in ieder geval niet zo dat door corona de houding tegenover globalisering plotseling een stuk negatiever is geworden. We zien ook geen afwijkingen van eerder aangetroffen verschillen tussen bevolkingsgroepen die het meer en minder met de stelling eens zijn (zie hoofdstuk 5).	Corona heeft geen negatievere houding t.o.v. globalisering veroorzaakt. Ook geen afwijking in bevolkingsgroepen die van eens naar oneens zijn gegaan
40	In overgrote meerderheid erkennen Nederlanders en alle EU-inwoners volgens de gegevens in tabel 2.6 het belang van hulp aan arme mensen in de wereld (zie ook ec 2019c). In mindere mate vindt men het een beleidsprioriteit voor het eigen land en de eu; op dit punt zijn Nederlanders terughoudender dan andere Europeanen. Dat betekent echter niet ze er minder geld aan zouden willen uitgeven. Er is in Nederland wel meer twijfel over de effectiviteit van de uitgaven, althans als het om armoedebestrijding gaat. In ons land denkt men juist weer wat vaker dan elders dat financiële steun kan helpen om 'irreguliere migratie' tegen te gaan c.q. de komst van economische	Nederlanders zien het belang van ontwikkelingssamenwerking in. Nederlandsers zijn geen koploper als het gaat om ontwikkelingssamenwerking als beleidsprioriteit, maar geven hierom niet minder geld uit aan ontwikkelingssamenwerking. Nederlanders kijken ook positief aan tegen de rol van individuele burgers bij ontwikkelingssamenwerking.

<table>
<tr><td></td><td>vluchtelingen te beperken. Tegenover de grotere terughoudendheid van Nederlanders bij armoedebestrijding door overheidsbeleid staat onderin tabel 2.6 een wat groter optimisme over de bijdrage die individuele burgers hieraan kunnen leveren.</td><td></td></tr>
<tr><td>41</td><td>Tabel 2.6
Opvattingen over ontwikkelingssamenwerking en de EU, bevolking van 18 jaar en ouder, 2018-2019 (in procenten)[a]

<table>
<tr><th></th><th></th><th>Nederland</th><th>Europese Unie</th></tr>
<tr><td>hoe belangrijk is het volgens u om mensen in ontwikkelingslanden te helpen? (2019)</td><td>belangrijk</td><td>92</td><td>86</td></tr>
<tr><td></td><td>niet belangrijk</td><td>7</td><td>10</td></tr>
<tr><td>het aanpakken van armoede in ontwikkelingslanden zou één van de belangrijkste prioriteiten van de [nationale] regering moeten zijn (2019)</td><td>eens</td><td>45</td><td>58</td></tr>
<tr><td></td><td>oneens</td><td>53</td><td>36</td></tr>
<tr><td>het aanpakken van armoede in ontwikkelingslanden zou één van de belangrijkste prioriteiten van de EU moeten zijn (2019)</td><td>eens</td><td>58</td><td>70</td></tr>
<tr><td></td><td>oneens</td><td>40</td><td>23</td></tr>
<tr><td>voorkeur voor financiële steun van EU en haar lidstaten aan ontwikkelingslanden[b] (2019)</td><td>meer uitgeven</td><td>28</td><td>29</td></tr>
<tr><td></td><td>minder uitgeven</td><td>11</td><td>18</td></tr>
<tr><td>financiële hulp is een doeltreffende manier om armoede in deze landen aan te pakken (2018)</td><td>eens</td><td>49</td><td>68</td></tr>
<tr><td></td><td>oneens</td><td>48</td><td>28</td></tr>
<tr><td>financiële hulp is een doeltreffende manier om irreguliere migratie aan te pakken (2018)</td><td>eens</td><td>66</td><td>55</td></tr>
<tr><td></td><td>oneens</td><td>28</td><td>40</td></tr>
<tr><td>als individu kun je een rol spelen in het aanpakken van armoede in ontwikkelingslanden (2018)</td><td>eens</td><td>57</td><td>48</td></tr>
<tr><td></td><td>oneens</td><td>42</td><td>48</td></tr>
</table>
a De vermelde percentages tellen per onderwerp samen met neutraal / ik weet het niet op tot 100%.
b ‘De Europese Unie en haar lidstaten bieden financiële steun aan ontwikkelingslanden. Welke van de volgende stellingen geeft uw mening het best weer? 1. We moeten meer geld uitgeven aan steun voor ontwikkelingslanden, 2. We moeten de uitgaven op hetzelfde niveau als nu houden, 3. We moeten minder geld uitgeven aan steun voor ontwikkelingslanden, en weet niet.

Bron: EC (Eurobarometer 89.3 (voorjaar 2018) en 91.5 (voorjaar 2019))</td><td>92% van de Nederlanders vindt het belangrijk om ontwikkelingslanden te helpen (meer dan het gemiddelde in de Europese Unie).

Volgens 45% zou armoedebestrijding een van de belangrijkste prioriteiten moeten zijn vd regering, dit is 58% wanneer het gaat op EU-beleid.

Verder heeft de tabel positieve cijfers van Nederlanders tov ontwikkelingssamenwerking en armoedebestrijding.

Let op! Onderste deel van de tabel laat wel onderzoek uit 2018 zijn, dus mogelijk verouderd.</td></tr>
<tr><td>43</td><td>De publieke opinie over het EU-lidmaatschap, immigratie, ontwikkelingssamenwerking en verschilt tussen de lidstaten ook afhankelijk van welstand, tradities en recente ervaringen. Nederlanders zijn relatief positief over economische globalisering, het lidmaatschap van de eu en immigratie, met name hulp voor vluchtelingen. Klimaatverandering is voor de gemiddelde Nederlander zeker geen groter issue dan voor de gemiddelde</td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td>Europeaan en bij armoedebestrijding in ontwikkelingslanden zijn Nederlanders relatief terughoudend bij meer overheidsbeleid. Ze zien wel vaker een rol voor burgers weggelegd bij de aanpak van klimaatverandering en armoede.</td><td></td></tr>
<tr><td>43</td><td>Bij hulp aan vluchtelingen, ontwikkelingssamenwerking en klimaatbeleid zijn in de publieke opinie in Europa ook vaker voorstanders te vinden bij hogeropgeleiden dan bij lageropgeleiden (ec 2017, 2019a, 2019c). Verschillen tussen opleidingsniveaus vormen een rode draad in de analyse van demografische verschillen in opvattingen over globalisering en globaliseringskwesties.</td><td>Hogeropgeleiden vaker voorstander van OS</td></tr>
<tr><td>49</td><td>Tabel 3.2
Opvattingen over mondiale kwesties, bevolking van 18 jaar en ouder, 2018 (in procenten)
<table><tr><th></th><th>klimaat-verandering</th><th>fabrieks-arbeiders</th><th>armoede in ontwikkelings-landen</th><th>Griekse vluchtelingen-kampen</th></tr><tr><td>maakt zich zorgen[a]</td><td>85</td><td>76</td><td>73</td><td>69</td></tr><tr><td>voelt zich persoonlijk verantwoordelijk[b]</td><td>71</td><td>56</td><td>43</td><td>29</td></tr><tr><td>steun voor inzet van:[c]</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>– samenwerkende landen/ internationale organisaties</td><td>87</td><td>86</td><td>85</td><td>86</td></tr><tr><td>– Europese Unie</td><td>87</td><td>82</td><td>74</td><td>84</td></tr><tr><td>– Nederlandse overheid</td><td>83</td><td>72</td><td>60</td><td>66</td></tr><tr><td>– Nederlandse bedrijven</td><td>83</td><td>77</td><td>58</td><td>55</td></tr><tr><td>– Nederlandse burgers</td><td>72</td><td>62</td><td>55</td><td>49</td></tr></table>a Scores 6-10 op een schaal van 1 (helemaal geen zorgen) tot 10 (zeer veel zorgen) bij vraag 1 in kader 3.2.
b Antwoorden ‘enigszins’, ’sterk’ en ’heel sterk’ op vraag 2.
c Scores 6-10 op een schaal van 1 (= helemaal niet inzetten) tot 10 (= maximaal inzetten) bij vraag 3.
Bron: SCP (GPO’18)</td><td>Vooral 3e kolom is interessant.

73% van de Nederlanders maakt zich zorgen om armoede in ontwikkelingslanden en 43% voelt zich hier ook persoonlijk verantwoordelijk voor.

85% steunt de inzet van int. organisaties voor de bestrijding van armoede in ontwikkelingslanden.

Let op! Ook deze tabel is een onderzoek van het SCP uit 2018.</td></tr>
<tr><td>54</td><td>Lageropgeleiden zijn over de hele linie een minder groot voorstander van Nederlands overheidsingrijpen,terwijl het draagvlak onder hogeropgeleiden juist relatief groot is. Zo steunt van de hogeropgeleiden 92% inzet van de overheid om klimaatverandering aan te pakken, tegenover 73% van de lageropgeleiden. De middelbaar opgeleiden zitten hier tussenin. Bij de politieke partijen zien we wederom het grootste contrast tussen aanhangers van D66/GroenLinks</td><td>Hogeropgeleiden bieden meer steun bij de overheidsingrijpen voor bv klimaatverandering. Voornamelijk PVV-aanhangers denken negatief over Nederlands ingrijpen bij armoede in ontwikkelingslanden.</td></tr>
</table>

	enerzijds, en pvv-aanhangers anderzijds. Die laatste groep denkt vooral negatief over Nederlands ingrijpen bij armoede in ontwikkelingslanden en de vluchtelingenkampen. Minder dan de helft van de PVV-aanhangers (respectievelijk 38% en 36%) is voor ingrijpen bij deze kwesties. De relatief grote bezorgdheid van de oudste leeftijdsgroepen en van cda/ChristenUnie-aanhangers vertaalt zich niet naar een bovengemiddelde steun voor ingrijpen door Nederland. Dit onderstreept dat probleembesef geen garantie is voor draagvlak voor inzet vanuit de Nederlandse overheid. Ook als men zich zorgen maakt over een internationale kwestie, kan men toch van mening zijn dat de Nederlandse overheid zich niet moet inzetten om die kwestie mee te helpen oplossen.	
59	Van de vier voorgelegde mondiale problemen – klimaatverandering, arbeidsomstandigheden in lagelonenlanden, armoede in ontwikkelingslanden en de situatie in (Griekse) vluchtelingenkampen – baart klimaatverandering Nederlanders eind 2018 de meeste zorgen, de omstandigheden in de vluchtelingenkampen de minste. In alle gevallen wil men meer internationale dan Nederlandse inzet om het probleem aan te pakken – wat overigens niet per se getuigt van een internationalistische overtuiging (misschien is het eerder om de Nederlandse inzet beperkt te houden of omdat een internationaal probleem logischerwijs internationaal moet worden opgelost).	Conclusies zijn getrokken uit een enquete die staat uitgewerkt op pagina 58.
163	Over migratie en vluchtelingen zijn Nederlanders positief vergeleken met de meeste andere landen; over klimaat maken Nederlanders zich niet meer dan gemiddeld Europees zorgen en ze zijn minder dan andere Europeanen voor meer publieke ontwikkelingshulp (maar wat positiever over de mogelijkheid om als burger iets aan dat probleem te doen).	Nederland is vergeleken met Europeanen minder voor publieke ontwikkelingshulp, maar voor burgerparticipatie voor ontwikkelingshulp.
164	Op basis van alle opvattingen in het hoofdstuk kunnen we een groot mondiaal georiënteerd cluster (positief over globalisering, betrokken bij	Nederlanders voornamelijk mondiaal georiënteerd.

	mondiale kwesties) plaatsen tegenover een klein nationaal cluster en een groep daartussen. Van alle respondenten is 60% mondiaal en 15% nationaal georiënteerd; bij de aanhang van D66 en GroenLinks is dat respectievelijk 85% en 2%, bij de aanhang van Forum voor Democratie en pvv respectievelijk 26% en 34%.	

8. Burgerperspectieven 2020 – Sociaal Cultureel Planbureau – Kwartaal 1, 2 en 4

In de linkerkolom staat **dikgedrukt** aangegeven uit welke kwartaaleditie het citaat komt.

https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/03/31/cob-2020
https://www.scp.nl/publicaties/monitors/2020/06/29/burgerperspectieven-2020---2
https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/12/28/burgerperspectieven-2020-4

<table>
<tr><th>P.</th><th>Tekst</th><th>Opmerking / toelichting</th></tr>
<tr><td>1-44</td><td>Dat zien we ook als we vragen aan welke beleidsterreinen de regering meer of minder geld moet uitgeven. Dan willen de meeste mensen meer geld voor onderwijs, zorg en binnenlandse armoedebestrijding en mag er minder geld naar ontwikkelingssamenwerking en defensie. Ook het bestrijden van internationale klimaatproblemen staat aan de onderkant van de prioriteitenlijst.</td><td>Minder geld naar ontwikkelingssamenwerking.</td></tr>
<tr><td>1-45</td><td>Voor de beleidsterreinen van internationale armoedebestrijding, ontwikkelingssamenwerking, klimaat en missies hebben we dit kwartaal ook weer drie stellingen voorgelegd over de Nederlandse bijdrage, los van de vraag of er nu meer of minder geld naartoe moet (zie tabel 2.2).
<table>
<tr><th></th><th></th><th>2011/2</th><th>2012/4</th><th>2014/4</th><th>2015/4</th><th>2016/2 of 2016/4[b]</th><th>2018/2</th><th>2020/1</th></tr>
<tr><td rowspan="2">De Nederlandse regering moet zich minder richten op het buitenland en meer op de problemen in eigen land.</td><td>oneens</td><td>9</td><td>10</td><td>15</td><td>9</td><td>.</td><td>10</td><td>13</td></tr>
<tr><td>eens</td><td>63</td><td>70</td><td>61</td><td>69</td><td>.</td><td>65</td><td>63</td></tr>
</table>
Waar we zien dat de meerderheid in algemene zin vindt dat de regering zich minder op het buitenland moet richten, zijn de meningen bij deze concrete beleidsterreinen meer verdeeld en is er geen meerderheid die zich uitspreekt tegen de Nederlandse inzet.</td><td>Groep die stelt dat de Nederlandse regering zich minder op buitenland moet richten en meer focus moet hebben op problemen in eigen land krimpt. (65% in 2018 naar 63% in 2020).
De groep die het oneens is met de stelling groeit (van 10% naar 13%).

Geen meerderheid die tegen Nederlandse inzet is, uitleg in tabel hieronder.</td></tr>
</table>

<table>
<tr>
<td>1-46</td>
<td>
Tabel 2.2 Opvattingen over de Nederlandse inzet in het buitenland, bevolking van 18+, 2011-2020/1 (in procenten)[a]
<table>
<tr><th></th><th></th><th>2011/2</th><th>2012/4</th><th>2014/4</th><th>2015/4</th><th>2016/2 of 2016/4[b]</th><th>2018/2</th><th>2020/1</th></tr>
<tr><td rowspan="2">De Nederlandse regering moet zich minder richten op het buitenland en meer op de problemen in eigen land.</td><td>oneens</td><td>9</td><td>10</td><td>15</td><td>9</td><td>.</td><td>10</td><td>13</td></tr>
<tr><td>eens</td><td>63</td><td>70</td><td>61</td><td>69</td><td>.</td><td>65</td><td>63</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Nederland moet deelnemen aan militaire missies als de internationale gemeenschap daarom vraagt.</td><td>oneens</td><td>30</td><td>36</td><td>18</td><td>25</td><td>20</td><td>22</td><td>20</td></tr>
<tr><td>eens</td><td>37</td><td>30</td><td>48</td><td>35</td><td>38</td><td>34</td><td>38</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Nederland mag zijn bijdrage aan bestrijding van armoede elders in de wereld niet verminderen.</td><td>oneens</td><td>33</td><td>47</td><td>.</td><td>.</td><td>.</td><td>37</td><td>31</td></tr>
<tr><td>eens</td><td>36</td><td>27</td><td>.</td><td>.</td><td>.</td><td>27</td><td>38</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Nederland moet meer dan nu bijdragen aan de oplossing van internationale klimaatproblemen.[c]</td><td>oneens</td><td>23</td><td>37</td><td>.</td><td>.</td><td>25</td><td>22</td><td>34[b]</td></tr>
<tr><td>eens</td><td>37</td><td>22</td><td>.</td><td>.</td><td>31</td><td>34</td><td>37</td></tr>
</table>
a Percentages tellen met ‘weet niet’ en ‘neutraal’ op tot 100%. Dikgedrukte cijfers wijken significant af van de voorlaatste meting.
b De stelling over missies is voorgelegd in 2016/2, die over klimaat in 2016/4.
c Deze stelling is tussen 2018/2 en 2020/1 nog enkele malen voorgelegd, voor het laatst in COB 2019/4 (vgl. COB 2019|4: 17). Tussen die laatste meting en deze is er geen significant verschil. Het verschil tussen 2020/1 en 2018/2 is wel significant.
Bron: COB 2011/2-2020/1
</td>
<td>
Stelling: De Nederlandse regering moet zich minder richten op het buitenland en meer op problemen in eigen land
- 13% oneens
- 63% eens
- Aantal mensen dat oneens is, is gegroeid sinds 2018 met 3%. Oftewel, een positieve stijgende lijn
-
Stelling: Nederland mag zijn bijdrage aan bestrijding van armoede elders in de wereld niet verminderen
- 31% oneens
- 38% eens
- Het percentage oneens ging van 2018 van 27% naar 38%
</td>
</tr>
<tr>
<td>2-28</td>
<td>Evenals in vorige kwartalen ziet men over de hele linie liever meer dan minder overheidsuitgaven, maar liever niet meer belastingen. In vergelijking met vorig kwartaal wordt er onder andere minder extra geld gevraagd voor mobiliteit, veiligheid en armoedebestrijding en hoeft er minder te worden bezuinigd op cultuur en ontwikkelingssamenwerking.</td>
<td>
Algemene tendens
- Liever meer dan minder overheidsuitgaven
- Minder bezuinigingen op ontwikkelingssamenwerking.
</td>
</tr>
</table>

2-50	Figuur 1.11 Gewenste veranderingen in overheidsuitgaven, bevolking van 18+, 2020/2 (in procenten)[3] 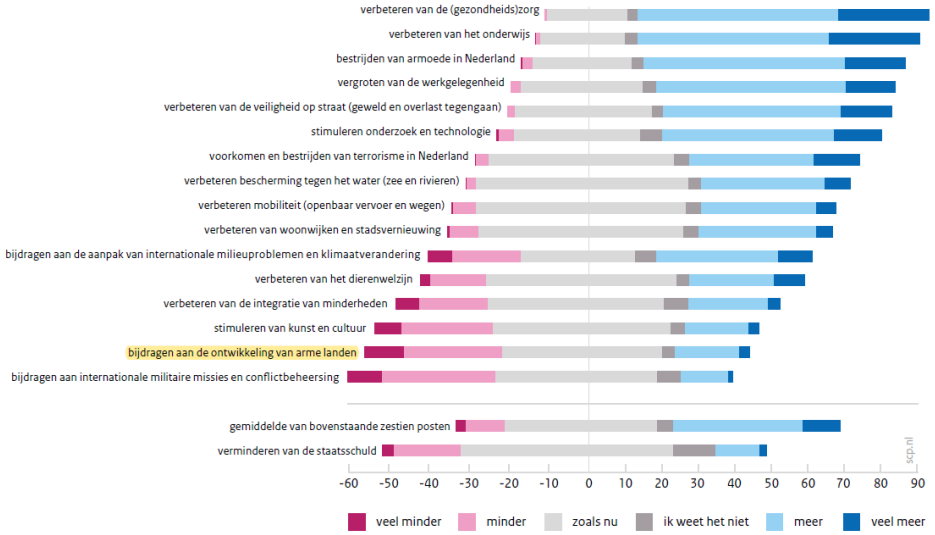 	Gewenste verandering in overheidsuitgaven - bijdrage aan de ontwikkeling in arme landen liever lager dan hoger. Deze grafiek is ook opgenomen in de versie van kwartaal 4, maar de verschillen op het onderwerp ontwikkelingssamenwerking zijn niet benoemenswaardig.
2-49	In figuur 1.11 zijn zestien beleidsdoelen vermeld naar afnemend verlangen om er per saldo meer aan uit te geven en helemaal onderaan staan de voorkeuren voor de vermindering van de staatsschuld. Daaraan wil dit kwartaal 21% van de mensen minder geld besteden en 13% meer (55% wil geen verandering en 11% weet het niet). Gemiddeld over de zestien andere posten wil 13% minder en 43% meer uitgeven (40% wil geen verandering en 4% weet het niet). Dat zou gepaard kunnen gaan met een evenwicht op de begroting als men vooral meer zou willen uitgeven aan kleine posten en zou willen korten op grote. Maar het tegendeel is het geval. Men wil juist meer uitgeven aan grote posten – 76% meer en 1% minder aan onderwijs en 73% meer en 1% minder aan zorg – en bezuinigen op kleine posten – 31% minder en 19% meer aan kunst en cultuur en 36% minder en 19% meer aan ontwikkelingssamenwerking.	Gewenste verandering in overheidsuitgaven met betrekking op ontwikkelingssamenwerking - 19% meer aan ontwikkelingssamenwerking - 36% minder aan ontwikkelingssamenwerking Deze tekst is duiding van figuur 1.11 hierboven.

2-51

Tabel 1.2 Ontwikkelingen in de gewenste overheidsuitgaven, bevolking van 18+, 2008-2020/2 (gemiddelde waarden)[a]

	2008-2010	2011-2013	2014-2016	2017-2018	2019/2	2019/4	2020/2
verbeteren van de (gezondheids)zorg	78	65	75	77	74	77	75
verbeteren van het onderwijs	79	74	70	77	76	78	**72**
bestrijden van armoede in Nederland	64	62	69	70	68	73	**65**
vergroten van de werkgelegenheid	66	83	78	63	55	56	59
verbeteren van de veiligheid op straat (geweld en overlast tegengaan)	68	56	59	62	61	65	**57**
stimuleren onderzoek en technologie	41	42	42	50	50	50	52
voorkomen en bestrijden van terrorisme in Nederland	24	19	41	47	45	47	**41**
verbeteren bescherming tegen het water (zee en rivieren)	41	27	32	38	43	41	36
verbeteren mobiliteit (openbaar vervoer en wegen)	57	29	30	38	38	40	**29**
verbeteren van woonwijken en stadsvernieuwing	23	9	14	26	31	32	27
bijdragen aan de aanpak van internationale milieuproblemen en klimaatverandering	8	-11	6	26	9	16	16
verbeteren van het dierenwelzijn	-3	-10	-2	9	11	9	13
verbeteren van de integratie van minderheden	-9	-25	-9	0	-3	-3	0
stimuleren van kunst en cultuur	-32	-28	-24	-20	-17	-20	**-12**
bijdragen aan de ontwikkeling van arme landen	-24	-41	-31	-24	-23	-27	**-17**
bijdragen aan internationale militaire missies en conflictbeheersing	-57	-58	-26	-13	-22	-17	**-25**
gemiddelde over de bovenstaande zestien posten	27	18	26	33	31	32	31
verminderen van de staatsschuld	-1	0	1	6	-1	-10	-7

a Zie voor vraag en antwoorden figuur 1.11; de antwoorden zijn als volgt gewaardeerd: (veel) minder = -100, zoals nu = 0 en (veel) meer = 100. De uitgavencategorieën zijn gerangschikt van grootste extra bestedingswens naar grootste bezuinigingswens in dit kwartaal. Voor 2020/2 zijn posten vet gedrukt waarvoor significant ($p < 0,01$) meer of minder uitgaven worden gewenst dan in 2019/4.

Bron: COB 2008/1-2020/2 (meestal 2e en 4e kwartaalmetingen)

Nederlanders willen nog steeds minder uitgeven aan ontwikkelingssamenwerking dan de overheid deed in kwartaal 2 van 2020, maar het aandeel dat minder wil uitgeven krimpt.
In kwartaal 4 van 2019 was het -27, in 2020 kwartaal 2 is het -17.

Uit tekst pagina 50: Daartegenover staan alleen verlangens om minder te bezuinigen op ontwikkelingssamenwerking (van -27 naar -17).

4-45

De beleidsterreinen waaraan de meeste mensen minder geld willen uitgeven, zijn ook vergelijkbaar met vóór de coronacrisis: het gaat dan vooral om militaire missies, ontwikkelingssamenwerking en kunst en cultuur. Bij dat laatste beleidsterrein valt wel op dat sinds de coronacrisis de steun voor bezuinigingen is afgenomen. Dat geldt in mindere mate ook voor ontwikkelingssamenwerking.

Minder geld naar ontwikkelingssamenwerking, maar in mindere mate dan voor corona.

4-46

Tabel 1.8 Ontwikkelingen in de gewenste overheidsuitgaven, bevolking van 18+, 2008-2020/4 (gemiddelde waarden)[a]

	2008-2012	2013-2017	2018-2019/2	2019/4	2020/2 (MR)	2020/2 (LISS)	2020/4
verbeteren van de (gezondheids)zorg	74	74	74	77	75	80	74
verbeteren van het onderwijs	78	72	77	78	72	76	69
vergroten van de werkgelegenheid	69	78	57	56	59	64	67
verbeteren van de veiligheid op straat (geweld en overlast tegengaan)	65	59	60	65	57	57	64
bestrijden van armoede in Nederland	63	68	70	73	65	65	63
stimuleren onderzoek en technologie	41	44	50	50	52	56	49
voorkomen en bestrijden van terrorisme in Nederland	23	39	44	47	41	42	44
verbeteren bescherming tegen het water (zee en rivieren)	36	32	41	41	36	37	37
verbeteren van woonwijken en stadsvernieuwing	20	14	30	32	27	36	34
verbeteren mobiliteit (openbaar vervoer en wegen)	51	30	40	40	29	39	**26**
bijdragen aan de aanpak van internationale milieu-problemen en klimaatverandering	4	6	21	16	16	21	22
verbeteren van het dierenwelzijn	-5	-1	9	9	13	9	12
verbeteren van de integratie van minderheden	-13	-11	0	-3	0	2	-1
stimuleren van kunst en cultuur	-31	-23	-19	-20	-12	-8	-7
bijdragen aan de ontwikkeling van arme landen	-28	-32	-24	-27	-17	-16	-17
bijdragen aan internationale militaire missies en conflict-beheersing	-57	-29	-18	-17	-25	-33	-31
gemiddelde van de bovenstaande 16 posten	24	26	32	32	31	33	32
verminderen van de staatsschuld	1	0	3	-10	-7	-17	-8

a Zie voor vraag en antwoorden figuur 1.15; de antwoorden zijn als volgt gewaardeerd: (veel) minder = -100, zoals nu en weet niet = 0 en (veel) meer = 100. De uitgavencategorieën zijn gerangschikt van grootste extra bestedingswens naar grootste bezuinigingswens in dit kwartaal. Voor 2020/4 zijn posten vet gedrukt waarvoor significant ($p < 0{,}01$) meer of minder uitgaven worden gewenst dan in 2020/2.

Bron: COB 2008/1-2020/4 (meestal metingen in het tweede en vierde kwartaal)

Dezelfde tabel als opgenomen in kwartaal 2. Laat zien dat Nederlanders nog steeds minder geld aan ontwikkelingssamenwerking willen uitgeven dan de overheid momenteel doet. Echter, de positieve lijn die in kwartaal 2 was ingezet, trekt zich door tot kwartaal 4.
Tussen 2008 en 2019 schipperde het tussen -24 en -32 en in 2020 is dit -16 en -17.

Toelichting op deze getallen, zie toelichting a) bij tabel.

9. Land van Helpers - Een manifest/initiatief van Cordaid en Oxfam voor een structurele verhoging van het hulpbudget.(juni 2020)

P.	Tekst	Opmerking / toelichting
/	https://www.landvanhelpers.nl/	
3	4. Nederland is altijd een land van helpers geweest. Juist in tijden waarin ook wij het lastig hebben, laat je zien wie je bent door anderen te helpen. Nederland moet nu naar andere landen omkijken. Daar bent u het: - mee eens 71% VVD 67% CDA 77% - mee oneens 29% VVD 33% CDA 23% 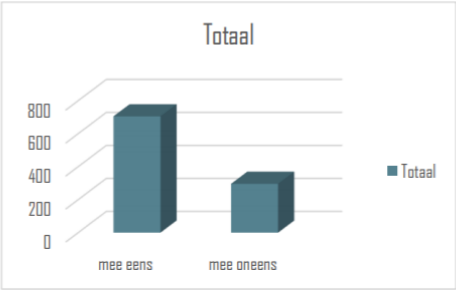 	Enquete onder VVD'ers en CDA'ers; 71% van de stemmers geeft aan dat Nederland een land van helpers is. Staat ook beschreven in artikel op cordaid site: https://www.cordaid.org/nl/nieuws/cda-en-vvd-stemmers-willen-extra-geld-wereldwijde-covid-19-aanpak/ Zie hier het rapport.